

Achtergrond

GROTE BOZE WOLF

Sinds eind januari is de wolf terug in Nederland. Sommigen zien de terugkomst van het dier als een grote aanwinst voor de biodiversiteit, anderen zien in het dier juist een groot gevaar voor onze natuur. **De wolf dwingt ons tot nadenken: is natuur iets wat de mens moet beschermen, of moet de mens juist van de natuur worden beschermd?**

'Boeren: wolven doodschieten moet kunnen', 'Schapen de dupe van bloeddorstige wolven' en 'Moeten we bang zijn voor de wolf?' kopten de kranten. Vanaf het moment dat één enkele wolvin zich sinds januari officieel inwoner van Nederland mag noemen, is het land in rep en roer. De discussie draait allemaal om één ding: wat moeten we met het dier?

De terugkeer van de wolf is geen toeval, maar het gevolg van een bewuste keuze van beleidsmakers. De maatschappij wil de natuur namelijk steeds meer beschermen. 'In de afgelopen vijftig jaar is de maatschappij gaan inzien hoe belangrijk natuur is', zegt milieufilosoof Martin Drenthen, verbonden aan de Radboud Universiteit. 'Het verlies van bepaalde planten- en diersoorten kan een enorme impact op het milieu hebben. Denk bijvoorbeeld aan wat er gebeurt als de bij zomaar verdwijnt. Dan ontstaat er voor boeren een enorm probleem bij de bestuiving van hun gewassen.' Om ervoor te zorgen dat de natuur niet zomaar verloren gaat, hebben soorten waarmee het slecht gaat, zoals het damhert en de otter, in Europa een beschermde status gekregen. Ook de wolf heeft sinds 2014 een beschermde status, wat betekent dat er niet op het dier mag worden gejaagd en het zich dus vrij door Europa kan bewegen. Lange tijd lag niemand in Nederland daar wakker van: de wolf leefde immers ver weg van ons land. Maar nu hij er is, realiseren veel mensen zich ineens dat er consequenties kleven aan het beschermen van het dier. 'De wolf dwingt ons tot nadenken', zegt Drenthen. 'Willen we in Nederland wel plaats maken voor dit soort wilde natuur?'

Wie is daar?

De terugkomst van de wolf kan op twee manieren worden gezien: als kroon op het natuurbeschermingsbeleid, of juist als bedreiging voor de Nederlandse natuur. Maurice La Haye, onderzoeker bij de Zoogdiervereniging in Nijmegen, ziet het als een overwinning. 'Dat de wolf terug is in Nederland laat zien dat het goed gaat met het dier. Daar mogen we blij mee zijn. Ik zie het als een stukje beschaving van de maatschappij dat we hem de ruimte bieden om hier te kunnen verblijven, in plaats van dat we hem meteen weggagen.' Seger Emmanuel baron van Voorst tot Voorst, directeur van Nationaal Park De Hoge Veluwe, vindt juist dat het dier de natuurbescherming tegenwerkt. 'Je moet je afvragen wat we precies willen beschermen. Op De Hoge Veluwe houden we al honderden jaren heel diverse natuur in stand. De wolf kan dit alleen maar verstoren en past er niet zomaar bij.'

'De wolf staat symbool voor het laatste stukje wilde natuur dat zich niet zomaar door de mens laat opeisen.'

De reacties van La Haye en Van Voorst tot Voorst zijn tekenend voor hoe Nederlanders kijken naar natuur. 'Aan de ene kant staat het christelijke idee

van rentmeesterschap', vertelt Drenthen. 'Hierin is de mens verantwoordelijk voor de natuur en streeft hij naar een manier waarop mens en natuur in harmonie kunnen samenleven.' Dat is hoe de natuur er in Nederland op dit moment uitziet. Bossen zijn een plek waar wilde dieren, zoals herten, vossen en konijnen leven, maar ook waar mensen wandelen, de hond uitlaten of fietsen. Tegenover het idee van rentmeesterschap staat een groep natuurbeheerders die het belang van 'wilde' natuur benadrukken om zo het verlies van ecosystemen tegen te gaan. 'Een schaap op de hei staat er alleen maar voor de mens, zeggen zij. Op die manier is

het schaap niets anders dan een verlengstuk van de mens en kan daarom niet zomaar natuur worden genoemd', zegt Drenthen. Ook De Veluwe is volgens hem een goed voorbeeld van "menselijke natuur". 'Van Voorst tot Voorst noemt zijn park natuur en vindt daarom dat alles recht heeft op bescherming. Maar op deze manier wordt er alleen beschermd wat mensen als natuur beschouwen.' In andere woorden: alles wat dit harmonieuze plaatje verstoort, wordt niet tot natuur gerekend. 'Ook de wolf is niet direct nuttig voor de mens. Voor de nieuwe generatie natuurbeschermers staat hij dan ook symbool voor het laatste stukje wilde natuur dat zich niet zomaar door ons laat opeisen.'

Samen verantwoordelijk

Voor een dier dat zogenaamd niet van de mens is, ontfermen verrassend veel instanties zich over de wolf met allerlei beleidsplannen en regels. Zo kwamen kort na zijn officiële vestiging alle provincies gezamenlijk met een wolvenplan, waarin richtlijnen worden gesteld over hoe het dier moet worden beschermd. 'Als de wolf terugkomt in Nederland, zijn daar consequenties aan verbonden', legt Peter Drenth, gedeputeerde van de provincie Gelderland, uit. 'Valt een wolf bijvoorbeeld het vee van een schapenboer aan, dan kunnen we niet zomaar stellen dat de onkosten onder het eigen risico van de veeboer vallen.' In het plan staat nu dat de provincies tot en met 2022 alle schade die de wolf aangericht bij een boer zullen vergoeden. Drenth vindt dat niet meer dan netjes: 'Als we er als maatschappij voor kiezen om de wolf weer terug te laten komen, zullen we daar ook als maatschappij de verantwoordelijkheid voor moeten dragen.'

'Wat als straks meer wolven zich voor langere tijd in Nederland vestigen?'

Mooie woorden, vindt Ben Haarman, woordvoerder van de Land- en Tuinbouworganisatie, een belangenorganisatie die opkomt voor de boeren in Nederland. 'Maar wat als straks meer wolven zich voor langere

tijd in Nederland vestigen?' In het plan staat nog niets over hoe de schadevergoeding geregeld gaat worden na 2022. Wel staat er dat boeren zelf preventieve middelen zoals elektrisch gaas of kuddewaakhonden aan moeten schaffen. 'Voor boeren zelf is dit ontzettend duur, bijna onbetaalbaar', zegt Haarman. 'Wie moet er voor die kosten opdraaien?'

Einde discussie

Deze praktische vraag slaat volgens Drenthen terug op de twee manieren waarop de natuur kan worden gezien. 'Het maakt deel uit van een brede filosofische kwestie: is alle natuur van de mens, of is het alleen natuur als de mens het zo noemt?' Als de natuur gezien wordt als iets van de mens, dan is de mens ook verantwoordelijk. Op die manier kan schade die door de wolf wordt aange- daan ook worden gezien als eigen risico. Maar onder het idee van rentmeesterschap vervalt dat eigen risico. De individuele mens is dan alleen maar verantwoordelijk voor het stukje menselijke natuur. Toch zal er iemand moeten betalen als de wolf schade maakt. 'Tegenstanders vinden dat als de overheid zo graag wilde natuur wil, zij ook maar moet opdraaien voor de kosten', zegt Drenthen.

Toch vindt Drenthen dat we niet moeten vergeten dat het in Nederland nog maar om één wolf gaat. Van Voorst tot Voorst zegt dat voor deze filosofische discussie losbarst eerst maar eens moet worden bewezen dat het dier überhaupt in Nederland blijft. 'Nederland is veel te druk voor de wolf. Naar mijn idee kan dit verhaal maar op twee manieren eindigen: of de wolf zoekt een ander leef- gebied, of hij eindigt onder een auto.' ANS

